

Konkurenceschopnost v době klimatické krize

Ondřej Kolínský

OBSAH

Shrnutí	1
Doporučení	1
1. Pojem konkurenceschopnosti.....	3
2. Konkurenceschopnost a životní prostředí	6
3. Uchopení na úrovni EU	9
4. Strategie ČR.....	10
5. Diskuze.....	14
6. Závěr	16

Shrnutí

- Tradiční pojem konkurenceschopnosti souvisel především s náklady pro soukromý sektor, pomocí jejichž snižování se státy snažily přilákat firmy na své území. Od devadesátých let se důraz začal přesouvat směrem ke kvalitativní konkurenceschopnosti – zde se jedná zejména o vzdělání, instituce, inovace apod. Současný trend urychlený pandemií pak směřuje k výsledkové konkurenceschopnosti. V té jsou kromě dříve používaného HDP na hlavu sledovány cíle „nad rámec HDP“, tedy celkový dopad ekonomiky na životní prostředí a lidský život nebo společnost.
- **Proaktivní přístup státu v klimatických politikách má potenciál konkurenceschopnost zvyšovat**, zejména v kvalitativním a výsledkovém pojetí. To se týká dobře nastavené environmentální regulace včetně internalizace externalit, nabídky dobrovolných nástrojů vedoucí k diferenciaci produktů, partnerství se soukromým sektorem a obecně komunikace se stakeholdery.
- **EU usiluje o integraci sociálních a environmentálních cílů do pojetí konkurenceschopnosti** a obecně fungování mezinárodních trhů. Podobný přístup pomáhá v posledních dvou letech definovat i Světové ekonomické fórum.
- **Česká republika tyto změny dosud nereflektuje** ve svých strategických dokumentech. Naopak je dlouhodobě slabá v nadrezortní koordinaci klimatické, sociální a ekonomické agendy a ve strategiích chybí provazby nebo dopadové analýzy. Indikátory „nad rámec HDP“ nejsou k dispozici nebo se nevyužívají pro tvorbu politik.
- Široce pojatá udržitelná nebo transformační konkurenceschopnost by mohla sloužit jako zastřešující rámec pro dosud absentující holistický přístup. To by se mohlo týkat plánované hospodářské strategie nebo chybějící strategie zelené transformace.

Doporučení

Vládě České republiky

- Usilovat o **integraci ekonomických, environmentálních a společenských faktorů** do pojetí konkurenceschopnosti.
- 1. Sbírat data o blahobytu nebo naplňování potřeb obyvatel nad rámec jednodimenzionálního ekonomického růstu,
 2. přímo ukotvit snahu o stabilní a udržitelnou společnost nebo kvalitu života do hospodářských politik a
 3. lépe provazovat agendu udržitelnosti v případech, kdy jde napříč ministerstvy.

- **Posílit kapacitu pilotního zavádění** a vyhodnocování politik, podporovat města a kraje v implementaci vlastních experimentálních opatření. **Investovat do transparentnosti a participace** nebo zavádění prvků deliberativní demokracie.

Ministerstvu financí

Zahrnovat pozitivní a negativní externality do fungování trhu.

- 1. Mít k dispozici kvalitní odhady o jejich rozsahu,
 2. vytvářet tržní nástroje pro jejich internalizaci,
 3. recyklovat případné výnosy do pozitivních pobídek a mírnění sociální dopadů. Zde je nutná koordinace s ministerstvy životního prostředí, dopravy, zemědělství, práce a sociálních věcí, průmyslu a obchodu.

Ministru průmyslu a obchodu

- **Využívat měkkých nástrojů podpory dobré praxe udržitelnosti** – síťovat firmy a instituce, vytvářet dobrovolné certifikace, komunikovat s leadery v udržitelnosti o překážkách na národní úrovni.

- **Zvážit přípravu strategie zelené transformace, která by se explicitně věnovala provzbám a synergiím** v různých, dosud odděleně chápaných oblastech. Zejména jde o následující: klimatické cíle, oběhové hospodářství, regionální rozvoj, inovační politika, sociální politika, hospodářská strategie a agenda ČR 2030. Jako příklad mohou sloužit plány spravedlivé územní transformace na krajské úrovni.

1. Pojem konkurenceschopnosti

Konkurenceschopnost je velmi snadno definovatelná na mikroekonomické úrovni. Firma je konkurenceschopná, pokud dokáže růst a vytvářet zisk v konkurenčním prostředí. Od sedmdesátých let se však termín používá stále více pro celé státy nebo regiony. Bývalý americký prezident Bill Clinton shrnul tento nový význam v **představě státu „jako velké korporace soutěžící proti ostatním na globálním trhu“**.¹ Navzdory přímocnosti této analogie ale neexistuje jednoduchá a spolehlivá definice, protože státy nemají na rozdíl od firem výsledovku (výkaz zisků a ztrát), ze které by jejich úspěch šel vyčíst.

Národní konkurenceschopnost se jako pojem etabluje v osmdesátých letech a spíše než ekonomové ji definují akademici studií byznysu a managementu, což vysvětluje původ slova. Obvykle je konkurenceschopností míněn úspěch domácího zboží (a v menší míře služeb nevázaných na místo) na mezinárodních trzích nebo přeneseně zájem nadnárodních firem působit v dané zemi. V intencích Clintonova výroku jde tedy o úspěch vlastní korporace v soutěži² proti ostatním.

Toto pojetí však vyvolalo kritiku z pozic teoretické ekonomie. Ekonom Paul Krugman mluví o konkurenceschopnosti jako o bezpředmětném konceptu, který odvádí pozornost od domácích příčin k rivalitě na mezinárodním poli. Ve vnímání mezinárodního obchodu jako hry s nulovým součtem (kde zisk jedné strany je stejně velký jako ztráta druhé) pak spatřuje zbytečné kříšení merkantilistické logiky a nebezpečí budoucích obchodních válek.³ Neoklasická ekonomie chápe trhy harmoničtěji – spíše jako mechanismy vytváření bohatství než jako dějiště bitev mezi národy.⁴ Současně s tím, aby vůbec některé sektory byly pro stát výhodnější než jiné, by musel být popřen princip dokonale konkurenčních trhů, které by každou takovou výhodu okamžitě rozpustily. To je krok mimo klasickou ekonomickou teorii, do kterého se Krugmanovi zjevně nechce.⁵ Naopak teorie managementu, vycházející z vojenského nebo průmyslového pozadí spíše než teoretické ekonomie, klade důraz na co nejrealističtější uchopení světa a hledání výhod vůči ostatním.⁶

¹ Cit. v Paul Krugman, „Competitiveness: a dangerous obsession“, *Foreign Affairs* 73 (1994): 28.

² V angličtině je pro „soutěž“ a „konkurenci“ jedno slovo, analogicky „soutěživost“ a „konkurenceschopnost“.

³ Paul Krugman, „Making sense of the competitiveness debate“, *Oxford Review of Economic Policy* 12 no. 3 (1996).

⁴ Např. zde přímo v názvu knihy, jak poukazuje i Krugman: Lester Thurow, *Head to Head: The Coming Economic Battle among Japan, Europe, and America* (New York: Morrow, 1992).

⁵ Erik S. Reinert, „Competitiveness and its predecessors – a 500-year cross-national perspective“, Paper prepared for the Business History Conference, Williamsburg, Virginia, March 11–13, 1994. <https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/bitstream/handle/11250/226689/STEPrapport3-1994.pdf?sequence=1>.

⁶ Lukas Linsi, „The discourse of competitiveness and the dis-embedding of the national economy“, *Review of International Political Economy* 27, no. 4 (2020): 862.

Tabulka 1: Srovnání pojetí konkurenceschopnosti mezi klasickou ekonomikou a teorií managementu

	Klasická ekonomie	Teorie managementu
Cíl	maximalizace celkového užitku	úspěch vlastní firmy (resp. státu)
Trh	nástroj optimalizace, harmonické pojetí	místo střetu různých zájmů, podtržen aspekt soutěže
Role státu	garant hladkého fungování trhu, napravování tržních selhání	snaha o zlepšení své pozice na mezinárodním poli
Výchozí předpoklad	dokonalá konkurence	různě výnosné sektory
Rozdíly mezi státy	komparativní výhoda: – předem dána na základě geografie, historie atd. (víno ve Francii) – všem se vyplatí, pokud se každý stát specializuje na své silné stránky a se zbožím se pak obchoduje	konkurenční výhoda: – soustavný vývoj, dána především fungováním státu a domácích institucí – lze využít v soutěži proti ostatním k získání výhod pro vlastní stát
Zástupci (zde citovaní tučně)	David Ricardo, Gottfried Haberler, Paul Krugman	Michael Porter, Lester Thurow, Klaus Schwab

Zdroj: vlastní zpracování

Nicméně Krugmanův závěr, že konkurenceschopnost dává smysl jen jako metaforický způsob, jak říci „**národní produktivita**“, od začátku sdílí i část teoretiků managementu v čele s Michaelem Porterem z Harvard Business School.⁷ V tomto smyslu slouží mezinárodní trh jen jako kontrola nastavení domácích politik.

Druhý způsob, jak může národní konkurenceschopnost dávat smysl, je pomocí zahrnutí většího množství kritérií. Kromě vstupních cenových faktorů (cena práce, kapitálu, energie, surovin apod.) figurujících ve všech definicích se zde objevují i výsledky pro domácí ekonomiku – ať už kupní síla, nebo HDP.⁸ **Takto široce definovaná konkurenceschopnost, objevující se už v devadesátých letech zaručuje, že nejde jen o schopnost levně vyrábět a za každou cenu se prosadit na trhu, ale hlavně generovat blahobyť** pro daný stát a jeho obyvatele. Například stát vyvážející nejlevnější oblečení do celého světa tak není konkurenceschopný, pokud nedokáže zajistit rostoucí životní úroveň svým obyvatelům.

Za dlouhá desetiletí diskuzí o konkurenceschopnosti je patrný právě rostoucí důraz na otázky kvality (samotných výrobků, struktury výroby nebo participace na mezinárodních trzích) a výsledků pro celou ekonomiku. Promítá se sem i akademická diskuze, takže např. kritika HDP jako zavádějícího indikátoru postupně přináší nové způsoby měření životní úrovně. Současně jsou lépe zohledněny environmentální a sociální pilíře a udržitelnost obecně, jak se jí dostává více pozornosti od byznysu i tvůrců politik. Aiginger et al. tento posun ilustrují následujícím schématem, kde je vidět nejen změna indikátorů, ale hlavně rozšíření předmětu zájmu.

⁷ Michael Porter, *The Competitive Advantage of Nations* (London: Macmillan, 1990), 6.

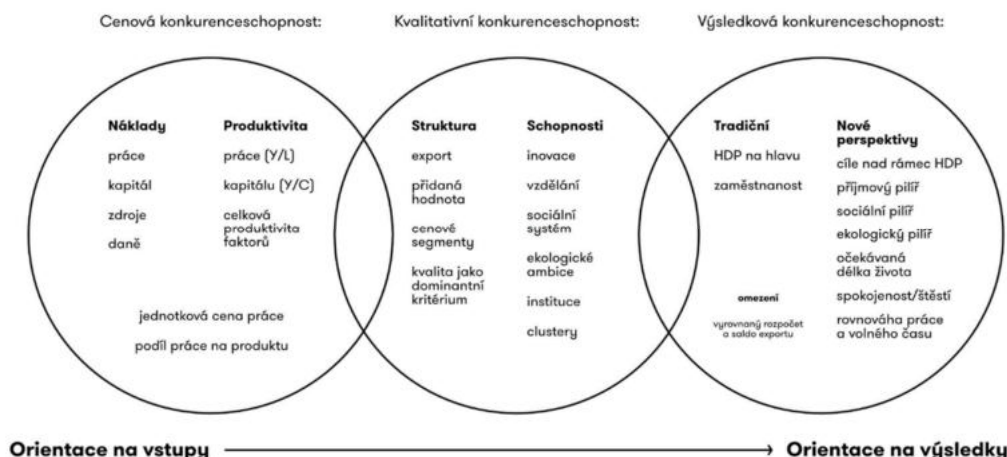
⁸ Erik S. Reinert, „Competitiveness and its predecessors – a 500-year cross-national perspective“, Paper prepared for the Business History Conference, Williamsburg, Virginia, March 11–13, 1994. <https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/bitstream/handle/11250/226689/STEPrapport3-1994.pdf?sequence=1>.

Obrázek 1: Různá pojetí konkurenceschopnosti

Koncept konkurenceschopnosti v nových perspektivách

Zdroj: Aiginger et al. (2015)

V této perspektivě dává smysl právě posun k indikátorům „nad rámec HDP“, tedy zejména sociálnímu a environmentálnímu pilíři udržitelnosti, které umožní plastičtější uchopení životní úrovně. **Toto pojetí konkurenceschopnosti se označuje jako transformační ve smyslu přechodu k inkluzivnímu a udržitelnému ekonomickému modelu.** Takto měřené výsledky konkurenceschopnosti samozřejmě poskytují jiný obrázek srovnání mezi státy. EU čistě v logice příjmu ztrácí na Japonsko nebo USA, v druhých dvou pilířích ale jasně vede.⁹

Předložená studie se zabývá právě těmito nuancemi v používání a chápání pojmu konkurenceschopnosti v současném českém a evropském diskurzu. Zvláštní důraz je kladen na environmentální (a klimatický) rozměr politik rozebraný v následující kapitole. Dále je zpracován i vztah se sociálními otázkami a míra ukotvení mezinárodních trhů v místním kontextu. Tato teoretická příprava je konečně využita pro zařazení současného přístupu EU a plánů konkretizovaných v českých strategiích. V závěru jsou vyvozena doporučení pro další směřování českých strategických dokumentů a tvorbu politik.

⁹ Karl Aiginger, Susanne Bärenthaler-Sieber, Johanna Vogel, „Competitiveness of EU vs. US: Part 1, 2, 7, 9 of the study Competitiveness under new perspectives“, WWWforEurope Policy Paper, No. 29, Vienna 2015. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/169312/1/845566601.pdf>.

Světové ekonomické fórum a Globální index konkurenceschopnosti

Nejnámější iniciativou v oblasti konkurenceschopnosti je Světové ekonomické fórum (WEF), které založil Klaus Schwab v Davosu ještě jako Evropské manažerské fórum v roce 1971. Postupný vývoj od konference firem směrem k diskusi s tvůrci politik a postupnému zohledňování perspektivy teoretické ekonomie a dalších vědních oborů kopíruje změny ve světovém uchopení konkurenceschopnosti.

Globální index konkurenceschopnosti zahrnuje jak statistiky, tak data z rozhovorů se zástupci byznysu v dané zemi a je pravidelně upravován na základě vývoje v mezinárodní situaci a teoretickém chápání konkurenceschopnosti. Současně ho některé státy včetně ČR používají přímo jako metriku úspěchu v průmyslové politice.

Ještě v roce 2017 dělilo WEF národní ekonomiky do tří fází podle rozvinutosti: ekonomiky postavené (i) na přírodních zdrojích, (ii) na výrobě a (iii) na inovacích.¹⁰ K rozdělení se používal HDP na hlavu, takže např. ČR v té době těsně spadala do třetí skupiny. Podle vývojové fáze pak byly státům přiděleny váhy pro jednotlivé složky indexu konkurenceschopnosti. Zatímco v první fázi je klíčová infrastruktura a makroekonomická stabilita, pro výrobu je už podstatný i rozvoj finančního nebo pracovního trhu a technologická úroveň. Pro konkurenceschopnost nejrozvinutějších ekonomik je pak určující právě schopnost inovovat a kvalita byznysového prostředí.

V roce 2018 už vzniká Globální index konkurenceschopnosti 4.0 pojmenovaný podle průmyslu 4.0. Ten opouští rozdělování států podle fází a používá stejný vzorec výpočtu pro všechny. WEF to obhajuje nemožností specializace na určitý segment a potřebou holistického uchopení ekonomických politik.¹¹ Pravděpodobně se zde projevil i vliv Cílů udržitelného rozvoje OSN (2015) relativizujících dichotomii rozvinutý–rozvojový ve prospěch udržitelnosti jako nového zastřešujícího motivu.¹²

Konečně na sklonku roku 2020 vydává WEF zatím poslední Globální zprávu o konkurenceschopnosti jako speciální pandemickou edici. V ní podtrhuje potřebu popandemické „obnovy směrem k lepšímu a transformace k produktivním, inkluzivním a udržitelným ekonomikám“.¹³ Rétoricky i v samotných indikátorech zaměřených na naplňování potřeb obyvatel je patrný vliv transformační konkurenceschopnosti.

2. Konkurenceschopnost a životní prostředí

Environmentální regulace byla tradičně vnímána jako zdražení znečišťujících vstupů nebo procesů (energie, emise, spotřeba zdrojů, recyklace nebo skládkování). Nákladově chápaná konkurenceschopnost proto jejím vlivem spíše strádá, firmy se v tomto pojetí přesunou jinam, kde je regulace méně přísná.¹⁴

¹⁰ Klaus Schwab, The Global Competitiveness Report 2017–2018, (World Economic Forum: 2017). <https://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>.

¹¹ Klaus Schwab, The Global Competitiveness Report 2018, (World Economic Forum: 2018). <https://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf>.

¹² Organizace spojených národů, „Cíle udržitelného rozvoje“ (2015). <https://www.osn.cz/osn/hlavnitemata/sdgs/>.

¹³ Klaus Schwab, Saadia Zahidi, The Global Competitiveness Report, Special Edition 2020: How Countries are Performing on the Road to Recovery, (World Economic Forum: 2020), 7. https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2020.pdf.

Revoluční hypotézu přinesli v devadesátých letech Michael Porter a Claas van der Linde – předpokládají, že správně pojatá regulace by zvýšila produktivitu firem, a tím pádem konkurenceschopnost.¹⁵ Mělo by se tak stát prostřednictvím inovací, které ve firmách vyšší environmentální standardy stimulují. Aby k tomu došlo, má regulace

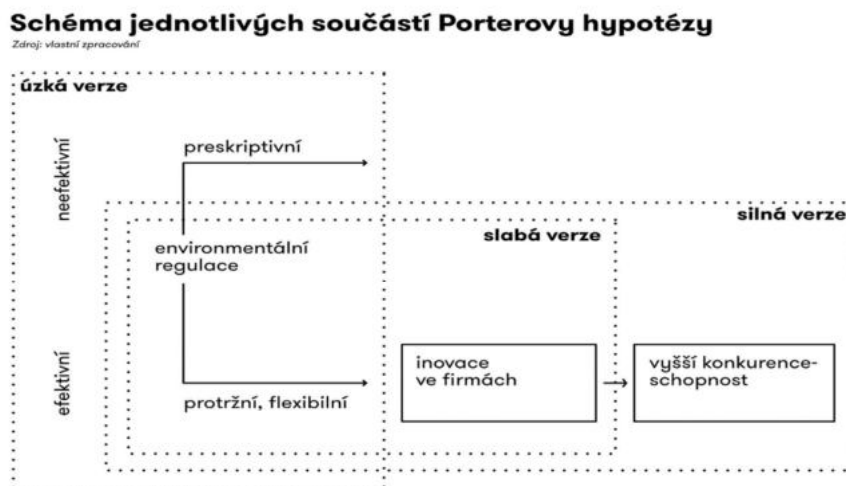
1. sestávat z **jasně stanovených cílů** a naopak být **flexibilní ve způsobech**, jak jich dosahovat (technologicky neutrální),
2. používat **protržní nástroje** jako obchodovatelné povolenky nebo daně ze znečištění spíše než předepisovat konkrétní postupy,
3. podléhat **koordinaci na mezinárodní úrovni**, napříč různými domácími institucemi a mezi regulátory a soukromým sektorem.

V tradici teorií managementu vychází tento vztah z nedokonale fungujících trhů (jinak by firmy nepotřebovaly být postrčeny k inovacím, které se jim vyplatí). Současně zde dochází k určitému zmatení, jestli se jedná o konkurenceschopnost na úrovni firmy, nebo státu. Samotná práce Portera a van der Lindeho mluví o sektorální konkurenceschopnosti (čili např. český automobilový průmysl), ale pracuje s příklady jednotlivých firem.

Tento vztah zažitý jako **Porterova hypotéza** je dodnes ověřován na reálných datech s velmi různými výsledky. Pro účely dalšího výzkumu byla celá teze rozdělena na několik částí:

- slabá verze: environmentální regulace vede k inovacím u firem,
- silná verze: environmentální regulace vede k vyšší konkurenceschopnosti,
- úzká verze: flexibilní a tržně orientovaná regulace motivuje firmy k inovacím spíše než preskriptivní regulace.

Obrázek 2:

¹⁴ Starší literatura hovořila o „útočistiích znečišťovatelů“ (pollution havens), tedy zemích, kam laxní regulace přitahují nejvíce znečišťující firmy. V současném kontextu EU se stejný princip aplikuje na „únik uhlíku“ (carbon leakage), tedy situaci, kdy evropské firmy ve znečišťujících sektorech přesunou výrobu jinač a dovezou hotové produkty s ještě větší emisní stopou, i když emitovanou mimo EU. Validita obou mechanismů je však zpochybnována, viz např. Agnese Ruggiero, „The Phantom Leakage. Industry windfall profits from Europe's carbon market 2008–2019“, (Carbon Market Watch: 2021). https://carbonmarketwatch.org/wp-content/uploads/2021/06/Phantom_leakage_WEB.pdf.

¹⁵ Michael E. Porter, Claas van der Linde, „Toward a new conception of environment-competitiveness relationship“, Journal of economic perspectives 9, no. 4 (1995): 97–118.

Nejpřesvědčivější opora v datech existuje pro slabou verzi.¹⁶ Ověřování silné verze produkuje dosud protichůdné výsledky, odlišné dopady na různé sektory nebo pozitivní efekty, které jsou ale menší než náklady způsobené regulací.¹⁷ Pozitivní efekty se pak nejspolehlivěji objevují hlavně na národní a sektorální úrovni spíše než pro jednotlivé firmy.¹⁸

Tyto výsledky je však třeba brát s rezervou. Fakticky je totiž skoro nemožné izolovat statistický vztah mezi tak širokými proměnnými jako environmentální regulace a konkurenceschopnost, které jsou obě definované mnoha různými indikátory. Předpoklad firemních inovací jako zprostředkovatele tohoto vztahu navíc znamená několikaleté zpoždění mezi regulací a dopadem na konkurenceschopnost, které dále rozmazává průkaznost souvislosti. Porterova hypotéza proto zůstává spíš myšlenkovým rámcem než vztahem prokazatelně existujícím v reálném světě.

Na úzkou verzi hypotézy pak navazuje celá odnož literatury hledající ideální podobu environmentálních standardů, které by stimulovaly zelené inovace. Tato otázka je relevantní hlavně pro rozvojové země usilující o tzv. zelený růst. Nabízí se několik cest, jak k němu dospět pomocí zelených průmyslových politik:¹⁹

- diferenciace produktů – pomocí dobrovolných standardů umožnit vznik certifikovaných zelených produktů (např. etické spořicí fondy, ekologické zemědělství, udržitelně těžené dřevo),
- rozvoj zelených technologií – akumulace znalostí ve strategických odvětvích,
- Porterova hypotéza – zvyšování produktivity firem pomocí chytré regulace,
- podpora pozitivních externalit – zejména jde o nepřímé efekty znalostí rozvíjející ekonomiku a společnost, čisté životní prostředí má pak významné dopady na zdraví a poskytuje ekosystémové služby (zabraňování erozi, zadržování vody, ochrana biodiverzity atd.).

Druhou možností obrany udržitelnosti před cenovou soutěží je nastavit **meze konkurence** a odmítnout soutěž v oblastech, které by ohrožovaly udržitelnost nebo sociální soudržnost. S tímto návrhem přichází Lisabonská skupina sdružující akademiky různých oborů.²⁰ Podobný postoj zaujímá nerůstové hnutí – spíše než nastavovat lepší kritéria mezinárodní konkurence je podle něj třeba budovat autonomní místní společenství, jejichž úspěch nepodléhá preferencím nadnárodních firem. Společným předmětem této kritiky je **vyvazování trhů z lokálních kontextů** a socioekonomických cílů (viz rámeček).

¹⁶ Stefan Ambec, Mark A. Cohen, Stewart Elgie, and Paul Lanoie, „The Porter hypothesis at 20: can environmental regulation enhance innovation and competitiveness?“ Review of Environmental Economics and Policy 7, no. 1 (2013).

¹⁷ Antoine Dechezleprêtre, Misato Sato, Green policies and firms' competitiveness. Organization for Economic Cooperation and Development (2018).
https://www.oecd.org/greengrowth/GGSD_2018_Competitiveness%20Issue%20Paper_WEB.pdf.

¹⁸ Mark A. Cohen, Adeline Tubb. „The Impact of environmental regulation on firm and country competitiveness: A meta-analysis of the Porter hypothesis“. Journal of the Association of Environmental and Resource Economists 5, no. 2 (2018): 371–399.

¹⁹ Stefan Ambec, „Gaining competitive advantage with green policy“ v Green industrial policy: Concept, policies, country experiences, (UN Environment: 2017).

https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/22277/Green_industrial_policy.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

²⁰ Group of Lisbon, Limits to competition (MIT Press: 1996).

Vyvažování a stát konkurence

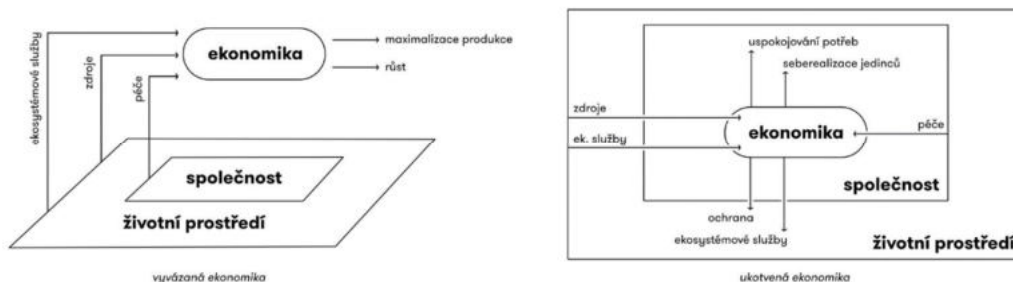
Vyvažování (disembedding) znamená oddělení nebo abstrahování ekonomiky od (společenského) kontextu, ve kterém funguje. V rámci jednoho státu to může znamenat nahrazovat státní, zvykové nebo komunitní instituce tržními, např. snaha o zefektivnění vzdělávání nebo důchodů pomocí jejich navázání na trhy. Vyvažování v mezinárodním měřítku je pak připisováno právě snahám o konkurenceschopnost.²¹ Kulturní, symbolické sociální nebo politické zvyklosti jsou podřízeny logice efektivity a úspěchu v soutěži s ostatními.

Stát blahobytu (welfare state) je tak nahrazen státem konkurence (competition state). Ten není nutně méně aktivní v intervencích, ale obhájí je konkurenceschopností – hlavním úkolem institucí je vytvářet vhodné prostředí pro příliv investic a domácí firmy.²² Politické a hodnotové střety jsou upozaděny manažerskou snahou přizpůsobit se mezinárodnímu tržnímu prostředí a získat zde co nejlepší pozici. Témata spojená s náklady firem (ochrana zaměstnanců, korporátní daně, budování dopravní infrastruktury) jsou tím depolitizována a rámována čistě ekonomicky podle agendy nastavené firmami samotnými nebo organizacemi jako WEF.

Obrázek 3:

Vyvázaná vs. ukotvená ekonomika

Zdroj: vlastní zpracování

3. Uchopení na úrovni EU

Na strategické úrovni se EU dlouhodobě profiluje jako lídr v zeleném růstu a potažmo integrování udržitelnosti do konkurenceschopnosti. Zelená dohoda jako vize dlouhodobého směřování Unie představená při nástupu současné Evropské komise v prosinci 2019 se zabývá i úspěchem na mezinárodních trzích. **Na jedné straně si má EU udržet „konkurenční výhodu v čistých technologiích“, na druhou stranu je třeba si udržet „konkurenceschopnost i v případě, že ostatní nebudou ochotni jednat“.**²³ Na prvním místě jde tedy o proaktivní politiku inovací a vynalézání nových sektorů, současně je ale zmíněna potřeba bránit se vůči případné nespolečné spolupráci partnerů.

To nejlépe ilustruje snaha o implementaci uhlíkového cla v energeticky náročných sektorech jako hliník nebo cement, kde by vyšší domácí standardy mohly vést k přesunu výroby mimo EU, a tím pádem úniku uhlíku. **Právě toto opatření má**

²¹ Lukas Linsi, „The discourse of competitiveness and the dis-embedding of the national economy“, Review of International Political Economy 27, no. 4 (2020).

²² Philip G. Cerny, „Paradoxes of the competition state: The dynamics of political globalization“. Government and opposition 32, no. 2 (1997): 251–274.

²³ Evropská Komise. Zelená dohoda pro Evropu. EU (2019) 19; 2. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0010.02/DOC_1&format=PDF.

být signálem, že Unie nedovolí cenovou konkurenci pomocí nižších standardů.

V tomto duchu uvádí kancléř Olaf Scholz i letošní německé předsednictví G7:

„Už nebudeme čekat na ty nejpomalejší a nejméně ambiciózní (...). Klimatická opatření už nebudou faktorem navyšujícím ceny, ale konkurenční výhodou.“²⁴

Dalším faktorem zmíněným v Zelené dohodě je **holistické pojetí**. Jednotlivé sektorální nebo národní politiky musí být provázány, aby se navzájem neoslabovaly, ale naopak vytvářely synergie. Udržitelnou dopravu tak například nelze vytvářet bez provazeb na územní rozvoj, energetiku, infrastrukturu, zemědělství, ale ani na úkor dostupnosti mobility. Dalšími příklady je zahrnout do pololetní makroekonomické koordinace Cíle udržitelného rozvoje OSN nebo vyžadovat od firem pravidelný reporting i v sociální nebo ekologické oblasti. V obou těchto případech se ekonomické a finanční fungování včetně odhadu rizik navazuje na udržitelnost.

Na těchto krocích je vidět, že EU se nevydala cestou „mezi konkurenceschopnosti“ ve smyslu omezení soutěže ve prospěch udržitelnosti nebo ochrany klimatu. Naopak se rozhodla využít mezinárodní trhy jako základ pro rozšířené pojetí blahobytu a růstu. **Existující infrastruktura v podobě metrik konkurenceschopnosti, expertízy konzultačních společností nebo finančních nástrojů k vyhodnocování rizik dostává novou funkci integrovat do ekonomického úspěchu udržitelnost.** Jinými slovy, cílem je ukotvit trhy do společnosti a životního prostředí a navázat jejich prosperitu na udržitelný blahobyt společnosti a stabilitu globálního klimatu.²⁵

4. Strategie ČR

Poslední hospodářská strategie ČR z roku 2011 byla platná do roku 2020.²⁶ Její hlavní cíl byl navázán na index konkurenceschopnosti WEF – ČR se z 36. místa v roce 2010 měla posunout mezi prvních 20 ekonomik. Koncem nultých let bylo těžiště indikátoru v nákladových faktorech a kvalitě institucí, zpráva WEF mluví o „konkurenceschopnosti jako o množině institucí, politik a faktorů, které určují úroveň produktivity země“.²⁷ Životní prostředí se v metrice nijak neobjevuje, udržitelnost je pak zmíněna pouze ve finančním smyslu ve vztahu k zadlužení. Jako největší problémy ČR jsou identifikovány korupce, neefektivní byrokracie a přístup k financování. Nicméně hned za nimi následují daně, nízká pracovní morálka pracovní síly (sic) a regulace pracovního práva a daní. Na těchto bodech je dobře vidět zaměření převážně na vstupy na straně firem a v menší míře na kvalitu institucí. Samotné možnosti, které v anketě WEF manažerům nabízí, pak pomáhají ilustrovat, jak globální srovnání zemí působí jako mechanismus vyvazování (viz obr. 4).

²⁴ Olaf Scholz, A Paradigm shift in international climate policy, World Economic Forum video (2022). https://www.youtube.com/watch?v=FKKiD7n2FFs&ab_channel=WorldEconomicForumVideo.

²⁵ Dosud se však vede živá diskuze o tom, zda lze vůbec ekonomický růst vyčistit (resp. ozelenit nebo ukotvit) dostatečně rychle vzhledem k současným okolnostem se změnou klimatu v čele. Viz Tomáš Jungwirth, „Decoupling růstu ekonomiky a emisí skleníkových plynů: realita, nebo magické myšlení?“, Asociace pro mezinárodní otázky (2020). http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2020/04/AMO_Decoupling_rustu_ekonomiky_a_emisi_sklenikovych_plynu.pdf.

²⁶ MPO, „Zpět na vrchol: Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky pro období 2012 až 2020“, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (2011). <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Strategie-mezinarodni-konkurenceschopnosti-Ceske-republiky.pdf>.

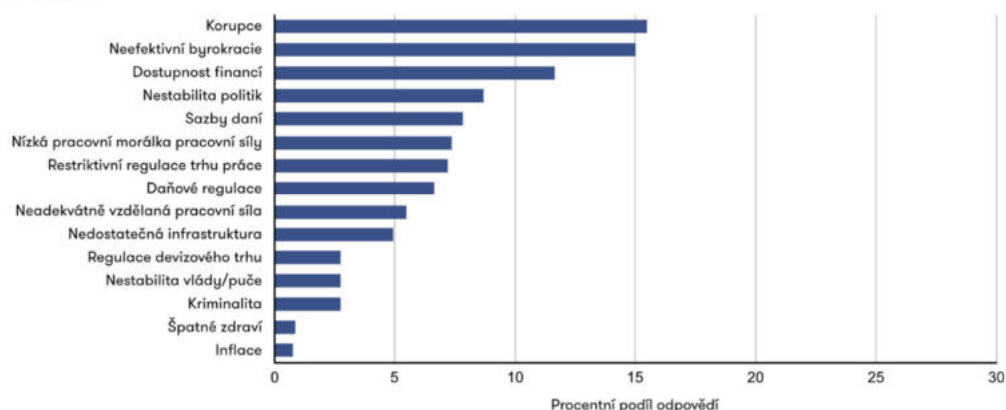
²⁷ Klaus Schwab, The Global Competitiveness Report 2010–2011, (World Economic Forum: 2010), 4. https://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf.

Obrázek 4: Nejproblematictější faktory pro podnikání v ČR podle WEF

Nejproblematictější faktory pro podnikání v ČR

Respondenti (vzorek manažerů působící v dané zemi) vybírali 5 nejproblematictějších oblastí z 15 možností výše
Zdroj: WEF (2010)

Národní ekonomická rada vlády (NERV) vypracovala ke strategii konkurenceschopnosti v roce 2011 třísetstránkovou podkladovou analýzu.²⁸ V ní nastiňuje jak možnosti cenové konkurence zaměřené na výrobní faktory, tak jejich limity a možnosti posouvat se ke kvalitativní konkurenceschopnosti – zejména v institucionálním rámci a inovacích.

Výsledná strategie se pak po tomto vzoru zaměřuje právě na institucionální reformy, infrastrukturu, inovace a protržní (vyvazující) reformy ve zdravotnictví, školství a na trhu práce. Dále se strategie konkurenceschopnosti věnuje i roli tuzemských dodavatelů v globálních hodnotových řetězcích a možností zahrnutí marketingu, designu nebo inovací reagujících na poptávku na cílových trzích. Tato otázka se dodnes těší pozornosti českých strategií, zejména v oblasti inovací a rozvoje strukturálně postižených regionů. V environmentální oblasti navrhuje strategie konkurenceschopnosti rozvoj dobrovolných standardů a samoregulace a stručně se zmiňuje o rozvoji obnovitelných zdrojů energie a přizpůsobení infrastruktury. Celkově je jak strategie, tak podkladová analýza NERV věrná logice přístupu WEF a přes silné zaměření na vyvazující reformy, které se později ukázaly jako politicky neprůchodné, si obě zachovávají vnitřní koherenci.

V roce 2020 byly vládou Andreje Babiše přijaty Teze hospodářské politiky 2020–2030, které měly sloužit jako východisko nové strategie. Ta však navzdory původnímu plánu nevznikla ve stejném roce. Důvodem byla prioritní potřeba přípravy Národního plánu obnovy, kterým bylo podmíněno čerpání prostředků pro ČR z fondu Next Generation EU. Další osud strategie je nejistý, v dubnu 2022 navíc na Ministerstvu průmyslu a obchodu skončila odpovědná náměstkyně Silvana Jirotková. Nicméně Teze nyní zastávají roli strategie a informují dlouhodobou orientaci nebo právě přípravu Plánu obnovy.²⁹

Teze stanovují jako hlavní cíl pro rok 2030 opět posunout ČR do první dvacítky nejkonkurenceschopnějších ekonomik podle WEF (tentokrát ze 32. místa). Nejvyšší prioritou je „růst ekonomiky a její konkurenceschopnost“, na ni mají být navázány další. Hospodářská strategie měla být „svorníkem propojujícím politiku

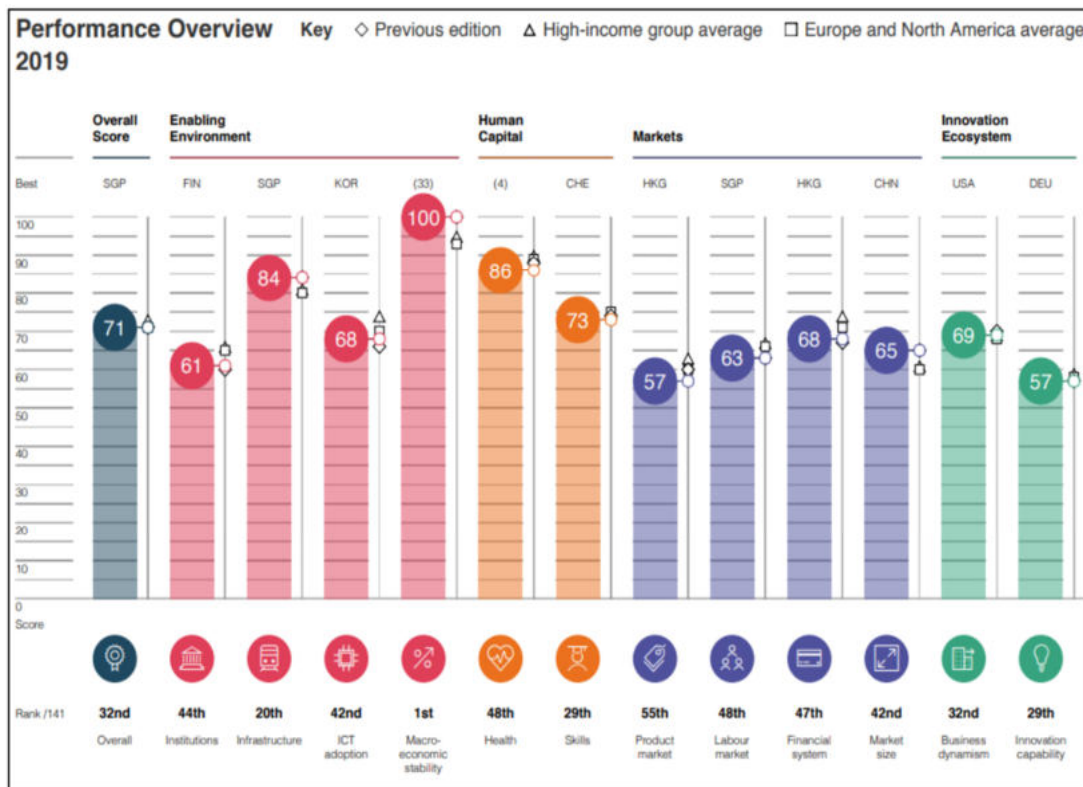
²⁸ Michal Mejstřík (editor) a kolektiv NERV, Rámcová strategie konkurenceschopnosti, (Národní ekonomická rada vlády: 2011). https://www.vlada.cz/assets/ppov/ekonomicka-rada/aktualne/Ramec_strategie_konkurenceschopnosti.pdf.

²⁹ Informace o důvodech odkladu a momentální funkci Tezí jako strategie na vyžádání poskytlo Ministerstvo průmyslu a obchodu.

fiskální, měnovou, mzdovou i sociální s vývojem reálné ekonomiky“.³⁰ Zde je vidět vliv konkurenceschopnosti orientované na výsledek, i když dosud neobsahující cíle nad rámec HDP (obr. 1). Patrná je i snaha o holistické pojetí, byť v tomto případě poměrně úzce ekonomicky vymezené.

Obrázek 5: Přehled konkurenceschopnosti 4.0 pro ČR podle WEF reprodukován v Tezích hospodářské politiky

Zdroj: WEF (2019)

Na první pohled je patrný posun v pojetí veřejných služeb (zdravotnictví, školství), které jsou chápány inkluzivněji než v předchozí strategii konkurenceschopnosti. Spíše než na zpoplatňování a efektivitu na straně uživatelů je kladen důraz na dostupnost a kvalitu služeb a hospodaření na straně státu, což reflektuje změny v pojetí WEF a akademické literatury.

Rámování průmyslem 4.0 se pak projevuje v zaměření na chytrá řešení (ve městech, krajině, dopravě i průmyslu), digitalizaci a využití dat nebo v environmentální udržitelnosti. Nízkouhlíková ekonomika je zmíněna v souvislosti s cílem snížení emisí z průmyslu o 60 % do roku 2050 oproti současnosti (jedná se o neaktuální data, EU má být v tomto roce už klimaticky neutrální).³¹ Kromě rozvoje čisté mobility, výstavby jaderných elektráren, chytrého zemědělství a obecně „přechodu na nejnovější technologie“ se ale nespécifikuje mechanismus dekarbonizace hospodářství.

Právě zde se projevuje omezenost zaměření na fiskální a ekonomické politiky bez širšího rámce. Těžko může být zohledněna dekarbonizace, pokud se

³⁰ MPO, „Teze Hospodářské strategie České republiky 2020–2030“, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (2020), 13.

https://ipodpora.odborny.info/soubory/uploads/Teze_Hospod%a1%c5%99sk%c3%a9_strategie_2020_.pdf

³¹ V Tezích je uvedeno (s. 15): „[Hospodářská strategie] bude reflektovat i klimatické cíle, kdy emise CO₂ spojené s českým průmyslem budeme snižovat ze současných 26 megatun CO₂ na 40 % v roce 2050.“ To by mohlo přibližně odpovídat původnímu závazku ČR snížit mezi lety 1990 a 2050 průmyslové emise o 80 %.

strategie explicitně nepropojí s regulacemi v otázkách životního prostředí a klimatu, zemědělství, používání primárních surovin a odpadového hospodářství, nefinančního reportingu atd. Těžko si lze představit dekarbonizaci proexportní průmyslové ekonomiky bez ohledu na mezinárodní trhy, ale totéž platí pro strategii konkurenceschopnosti bez detailního rozboru zelené transformace.

Už zpráva WEF, ze které Teze vycházejí, byla v tomto smyslu poměrně jednoznačná: „Jasně se ukázalo, že environmentální, sociální a ekonomické otázky už nelze řešit odděleně v paralelních rovinách: musí být propojeny do jediné agendy udržitelného a inkluzivního růstu.“³² Ještě doslovněji komunikuje tuto zprávu další edice z prosince 2020, která místo konkurenceschopnosti srovnává transformační potenciál zemí a slibuje novou metriku indexu WEF. Tato zatím nejnovější zpráva pak předkládá předběžná data v 11 pilířích navržených právě se záměrem „dostat se k plné integraci sociálních, environmentálních a institucionálních cílů v příštích cca 5 letech“.³³ **Z jednotlivých pilířů je na první pohled vidět zaměření na silné instituce, proaktivní strategickou politiku státu a důraz na redistribuci a ochranu obyvatel před výkyvy turbulentního vývoje světové ekonomiky.** Pandemie tento trend jistě podtrhla, ale vyloženě překvapivá by se doporučení mohla zdát jen lidem, kteří v posledních deseti letech nesledovali vývoj v chápání a měření konkurenceschopnosti.

Tabulka 2: Umístění ČR v předběžných 11 pilířích připravenosti na transformaci v rámci zemí OECD

Pilíř	Skóre ČR (0–100)	Pořadí (z 37)
Zajistit, aby veřejné instituce ukotvovaly [embed] silné principy vládnutí, budovat dlouhodobou vizi a získávat důvěru občanů	56,3	25.
Vylepšovat infrastrukturu pro urychlení energetické transformace a rozšiřovat přístup k elektřině a informačním technologiím	81,6	15.
Posunout se k progresivnějšímu zdanění – zvážit, jak jsou korporace, majetek a práce zdaněny na národní a mezinárodní úrovni	46,8	25.
Aktualizovat vzdělávací plány a rozšířit investice do dovedností pro práci na trzích zítřka	48,5	24.
Přehodnotit pracovní právo a sociální ochranu pro novou ekonomiku a nové potřeby zaměstnanců	63,1	16.
Rozšířit infrastrukturu péče o děti a seniory, zdravotní infrastrukturu a inovace prospívající lidem a ekonomice	40	22.
Zvýšit motivaci k nasměrování finančních prostředků do dlouhodobých investic, posílit stabilitu a rozšiřovat inkluzi	58,2	27.
Přehodnotit konkurenční a antimonopolní politiky pro čtvrtou průmyslovou revoluci a zajistit přístup na trh na národní a mezinárodní úrovni	60,4	23.
Přispět k vytvoření trhů zítřka, hlavně v oblastech, které vyžadují partnerství veřejného a soukromého sektoru	41,9	25.
Odměňovat a rozšiřovat investice do výzkumu a inovací, které	40,2	22.

³² Klaus Schwab, The Global Competitiveness Report 2019, (World Economic Forum: 2019), ix. https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf.

³³ Klaus Schwab, Saadia Zahidi, The Global Competitiveness Report, Special Edition 2020: How Countries are Performing on the Road to Recovery, (World Economic Forum: 2020), 10. https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2020.pdf.

Zdroj: vlastní zpracování podle dat WEF (2020)

Pokud jde o rozdělení témat do různých sektorů, je tento přístup patrný i v už platných strategiích. Strategie RE:START plánuje rozvoj strukturálně postižených krajů, ale její jednotlivé vertikální pilíře spolu vůbec nekomunikují – návrhy v environmentálním pilíři jsou bezmála protichůdné k těm z ekonomického pilíře. Na tento problém zčásti reaguje průřezový pilíř T (transformace) přidáný v aktualizaci strategie, ale rozsahem se mu nedaří pokrýt celý překryv a sjednotit tak rozcházející se perspektivy.³⁴ Vnitrostátní plán v oblasti energetiky a klimatu se naopak pohybuje v technologicko-energetické rovině a byl přímo Evropskou komisí kritizován za nedostatečné zahrnutí dopadů na společnost a zaměstnanost.³⁵

Národní výzkumná a inovační strategie RIS3 nabízí holističtější uchopení průmyslových odvětví v rámci klastrů. Už ale nedochází k propojení společenských a technologických inovací nebo k celkovému zastřešení inovací zelenou transformací a udržitelností – celá strategie je motivována ekonomickým výkonem, potažmo konkurenceschopností. Ta zde není přímo definována, ale z kontextu vyplývá cíl růstu HDP, vyšší pozice v globálních hodnotových řetězcích a odolné ekonomiky³⁶ – tedy konkurenceschopnost orientovaná na kvalitu a ekonomický výsledek.

5. Diskuze

I když konkurenceschopnost zůstává jedním z klíčových motivů českého strategického uvažování, její definice a pojetí se posouvají pomalu. Hospodářská komora jí myslí zejména náklady firem a plány Zelené dohody nebo loňského balíčku Fit for 55 staví přímo do opozice vůči konkurenceschopnosti.³⁷ **Narativ rozředování klimatických závazků EU přetrvává i v kontextu ruské agrese na Ukrajině**, která by intuitivně měla vést spíše k urychlení transformace.³⁸ Odbory pak sice nákladovému narativu oponují v oblasti mezd nebo ochrany zaměstnanců, ale v environmentálních opatřeních mnohdy zaujímají podobný postoj jako zástupci podnikatelů.³⁹

³⁴ MMR, „Aktualizace Strategického rámce hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje. Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky“, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (2020). <https://www.mmr.cz/getmedia/0546cc54-c75e-4ec7-8bd6-1363388ab7b7/Aktualizace-Strategickeho-ramce.pdf.aspx?ext=.pdf>.

³⁵ European Commission, „Assessment of the final national energy and climate plan of Czechia“ (EU, 2020) 29. https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/staff_working_document_assessment_nec_p_czechia.pdf.

³⁶ MPO, „Národní výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky 2021–2027“, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (2021), 5. https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/ris3-strategie/dokumenty/2022/1/RIS3-Strategie_A_RIS3-Strategie_.pdf.

³⁷ Vladimír Dlouhý, „Na klima s rozumem“, MF DNES, 23. července 2021.

³⁸ Vladimír Dlouhý, „Vláda musí s podnikateli lépe komunikovat“, Hospodářská komora ČR (2022), čas 7:01. <https://youtu.be/zj6o2NjaiSQ?t=421>.

³⁹ Josef Patočka, Odborové svazy: opora fosilní ekonomiky, nebo subjekt sociálně-ekologické transformace? (Praha: 2020), Diplomová práce, Univerzita Karlova.

Obrázek 6: Očekávaný dopad Zelené dohody pro Evropu (EGD) na konkurenceschopnost EU podle průzkumu odborů z května 2022⁴⁰

státům, které ekologii nezhledňují a vzorem pro ostatní státy a regiony

Zdroj: Median (2022)

Za těmito obavami lze ale vystopovat nedůvěru v dlouhodobě konzistentní a promyšlenou strategii státu, a tím pádem jeho schopnost změny facilitovat a zaručit spravedlivou transformaci. Evidentně zde **chybí dlouhodobá vize (a diskuze o ní)**, ale také konkrétní politiky zmírňující dopady na firmy a zaměstnance a usnadňující přechod.

Současně ale fakt, že hospodářská strategie dosud nevznikla, otevírá prostor pro zohlednění vývoje posledních dvou let při její tvorbě. Znamenalo by to zapracovat další oblasti, na které je konkurenceschopnost napojena, systematictěji uchopit regulaci a zlepšit získávání a vyhodnocování dat o politikách. Tyto možnosti jsou podrobněji rozebrány níže.

ČR nemá strategii zelené transformace, která by nabídla zastřešující uchopení různých aspektů rozvoje. Práce pouze s HDP s sebou nese riziko podcenění faktorů, které se v růstu projevují méně výrazně nebo se zpožděním. **Strategie by měly usilovat o lepší integraci vícedimenzionálního chápání blahobytu** a nevnímat ekonomickou realitu jako vyvázanou z ostatního kontextu.

Ať už přijmeme celou Porterovu hypotézu, nebo ne, **preferenze flexibilně a protrzně orientovaných regulací zůstává nekontroverzním mainstreamem**. To typicky znamená zdanění méně ekologicky šetrných variant nebo zvýhodnění čistých. V ČR se tyto nástroje příliš nepoužívají,^{41,42} a hlavně nejsou aplikovány jako balíček vzájemně se doplňujících opatření. Snižování materiálové a emisní intenzity ekonomiky a zkvalitňování životního a společenského prostředí, ve kterých je ukotvena, jsou přitom otázkou konkurenceschopnosti a má k nim být takto přistupováno.

Výše rozebírané body nepřímo míří na **holističtější pojetí politik**, tedy snahu o uchopení celku včetně vzájemných provazeb. I takto abstraktní cíl lze snadno sledovat na materiální úrovni pomocí propojujících indikátorů. O to už usiluje Zpráva o kvalitě života a její udržitelnosti, která cíleně sleduje nové indikátory jdoucí nad rámec HDP. Zahrnuje tak např. data o trávení času, dobrovolnických a politických aktivitách, dostupnosti veřejných služeb nebo spokojenosti s bydlením.⁴³

Na rozdíl od univerzality vyvazujících politik devadesátých a nultých let je zelená transformace **místně specifická**. S tím jsou přímo spojeny (i) **flexibilita** v užívání nástrojů, (ii) **experimentování** s různými konfiguracemi a (iii) **otevřenost** procesu ve smyslu participace a transparentnosti, zahrnování deliberativních prvků. To vyžaduje specifické kompetence v komunikaci, pilotní ověřování a vyhodnocování politik, ve kterých je český stát vyloženě slabý.⁴⁴ Právě uvědomění,

⁴⁰ Median, „Zelená ekonomika a Zelená dohoda pro Evropu: soukromý sektor, zástupci zaměstnanců a zaměstnanci – rizika, příležitosti, povědomí“, Českomoravská konfederace odborových svazů (2022).

https://ipodpora.odborny.info/dms/soubory/index?file=Zelena%20ekonomika_20220601081049.pdf.

⁴¹ NKÚ, „Kontrolní závěr z kontrolní akce 18/22: Podpora environmentální politiky v oblasti příjmů veřejných rozpočtů“, Nejvyšší kontrolní úřad ČR (2019). <https://www.nku.cz/cz/pro-media/tiskove-zpravy/ceska-republika-nema-ucinna-danova-opatreni--ktera-by-pomohla-splnit-cile-v-ochrane-klimatu--zaostava-za-ostatnimi-zememi-eu-id10966/>.

⁴² European Commission, „European semester: Czechia country report 2022“, (EU, 2022), 13:

<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/european-semester/>.

⁴³ MŽP, „Zpráva o kvalitě života a její udržitelnosti: Vyhodnocení naplňování Strategického rámce Česká republika 2030“, Ministerstvo životního prostředí ČR (2021) 281–321.

https://www.mpo.cz/assets/cz/prumysl/prumysl-a-zivotni-prostredi/udrzitelny-rozvoj/2021/2/Zprava-o-kvalite-zivota-a-jeji-udrzitelnosti-_zmensena-velikost_.pdf.

⁴⁴ ibid, 159–170.

že se nejedná o abstraktní problém kvality vládnutí, ale otázku bezprostřední konkurenceschopnosti státu, by mohlo pomoci obhájit investice a systematickou snahu o zlepšení v této oblasti.

Kvalitním vládnutím je podmíněna i schopnost vytvářet funkční partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem a pilotovat společenské inovace na rozhraní podnikání, nezisku, veřejných služeb a nových technologií. Malou pozornost věnovanou těmto otázkám v inovační strategii RIS3 by mohla vyvážit hospodářská strategie více orientovaná na – řečeno s WEF – **trhy zítřka**. Ve třech pilířích, kde jsou trhy zítřka explicitně zmíněny – tedy vzdělání a dovednosti, výzkum a inovace a partnerství veřejného a soukromého sektoru – si ČR vede podprůměrně (viz tab. 2).

Spekulace na neúspěch projektu udržitelné (nebo transformativní) konkurenceschopnosti a setrvání u staré formy zaměřené na náklady, HDP a technologické inovace by za určitých okolností mohlo být racionální volbou. Vzhledem k důležitosti Německa a celkově vnitřního trhu EU pro český vývoz by to ale vyžadovalo explicitní plány (a jejich politickou obhajobu) na přeorientování obchodních vazeb. Vyčkávání a nečinnost se v tomto ohledu jeví jako nekompetence spíše než vědomá taktická volba.

6. Závěr

Konkurenceschopnost se opakovaně ukazuje jako značně nejasný a mnohdy zjednodušující koncept. Předložená studie usiluje o zmapování teoretických a praktických východisek pojmu a jejich proměn v posledních desetiletích. Na základě zarámování zahraniční akademickou a politickou diskuzí je pak rozebráno pojetí ve strategických dokumentech ČR.

V Česku je konkurenceschopnost dosud chápána v protikladu k udržitelnosti a sociální rovnosti. To je způsobeno jejím úzce ekonomickým pojetím a zpožděním ve zohlednění trendů udržitelné nebo transformační konkurenceschopnosti. Snaha o urychlenou digitalizaci, rozvoj vědy a výzkumu a implementaci smart řešení by bez nového pojetí role státu a trhů mohla velmi rychle zastarat spolu s už nepoužívaným Globálním indexem konkurenceschopnosti 4.0, který ji informoval.

Neintegrovat ekonomické, společenské a environmentální cíle dohromady má v současnosti negativní dopady především na poslední dvě kategorie. Záhy se to ale může stát problémem ekonomických výsledků, jak se nově pojatá konkurenceschopnost bude šířit ze strategií EU a modelů WEF do pravidel mezinárodních trhů a vnitřního fungování samotných firem. V malé, exportně orientované zemi by právě tato hrozba měla motivovat důslednější a holističtější politiky udržitelnosti.

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

+420 224 813 460

www.amo.cz

info@amo.cz

Žitná 608/27, 110 00 Praha 1

www.facebook.com/AMO.cz

www.twitter.com/amo_cz

www.linkedin.com/company/amocz

www.youtube.com/AMOcz

Ondřej Kolínský

Ondřej Kolínský vystudoval ekonomii na Karlově univerzitě a Univerzitě v Tilburgu. Na Vysoké škole ekonomické pak pokračoval doktorátem na téma zelené transformace ČR a v současnosti učí transformační a inovační politiky na Masarykově ústavu ČVUT. Absolvoval dvě stáže v agenturách OSN v Santo Domingu a Přištině a v ČR má kromě výzkumu zkušenosti z práce na městské části a na úřadu vlády. Zajímá se hlavně o regionální a sociální rozměr transformace a nerůst.

ondrej.kolinsky@amo.cz

Peer review: Adéla Syslová a Tomáš Jungwirth
Grafická úprava: Jaroslav Kopřiva